

„Jeden učitel má řídit třídu, podobně jako jedno slunce osvětluje, zahřívá a zavlažuje zemi a zachovává týž pořádek, jaký dnes, takový zítra.“

J. A.

Komenský

Třídní učitel a jeho role ve výchově

Hana Horká

Komplexní způsobilost k úspěšnému vykonávání profese z hlediska významných rolí učitele

Profesionálně zaujatý učitel - vytváří podmínky pro učení i pro výchovné působení.

Učitel jako diagnostik odhaluje vnitřní potence žáků, rozpoznává a realizuje jejich aktuální možnosti v konkrétních pedagogických situacích. Zamýšlí se i nad vlastní pedagogickou činností a hledá účinnější způsoby práce.

Učitel jako poradce a partner rodičů a žáků na vzdělávací cestě naznačuje možnosti dosažení adekvátního školního úspěchu žáka, zvládání vzdělávacích a výchovných obtíží.

Učitel jako manažer přivádí žáky i rodiče a kolegy ke spolupráci.

Ve svých esejích o dobrém učiteli jsou vzpomínky na **třídního učitele**

*„Měl by určitě být **spravedlivý**, neměl by mít žádné oblíbence, nebo naopak by **neměl zesměšňovat** slabší žáky... nesmí dělat z žáků podřadné osoby, protože právě tohle v nich vyvolává touhu po revoltě a vzepření se.“*

*„**Přátelský vztah** mezi vyučujícím a jeho žáky má mít **jasná pravidla**. Přirozená autorita pramení z **důvěry**. Důvěru a **respekt** si musí zasloužit nejenom vyučující, ale i jeho žáci.“*

*„Neměl s žáky či studenty za žádných okolností jednat na základě svých **předsudků a dojmů**, ale měl by umět správně využít a ocenit diference mezi studenty... měl by být každému jednotlivci **oporou**, na kterou se může v případě školních i mimoškolních problémů s důvěrou obrátit.“*

Role třídního učitele (Podlahová, 2004, s. 137-139)

- „**Ředitel**“ činností třídy, rozhoduje, plánuje a řídí;
- „**manažer**“ společně se třídou hledá a nachází optimální řešení;
- „**úředník**“ kontroluje docházku, vyplňuje třídní knihu, třídní výkaz a katalogové listy, píše vysvědčení;
- „**soudce**“ posuzuje a řeší přestupky proti školnímu řádu, kázni a pořádku, konflikty, navrhuje tresty a jiná opatření;
- „**vzor**“ v chování, jednání, zájmech, vědomostech, komunikaci i kultuře jazykového projevu;
- „**vychovatel**“ působí jako tvůrce etických hodnot;

- „**psycholog**“ rozumí dětem, chápe psychický vývoj, rozpozná a dovede ovlivnit jednání žáků, sebepojetí a sebehodnocení;
- „**sociolog**“ diagnostikuje sociální situaci ve třídě, koriguje špatné a vytváří dobré sociální vztahy;
- „**náhradní rodič**“, který radí při řešení problémů, vystupuje jako opora a autorita;
- „**přítel**“ chápe žáka jako partnera při společné činnosti, komunikující s ním, někdo, kdo ho má rád, rozumí mu a umí pomoci;
- „**poradce**“ při hledání možností budoucího životního uplatnění žáka.

„Jediným učitelem hodným toho jména jest ten, který vzbuzuje ducha svobodného přemýšlení a vyvinuje cit osobní odpovědnosti.“

(Jan Amos Komenský)

„Když jsem byl malý, ptal jsem se mamky, co je v životě nejdůležitější. Ona mi odpověděla: "Šťěstí". Když jsme pak ve škole psali, co chceme v životě být, já napsal: "Šťastný". Řekli mi, že jsem nepochopil zadání. Já jim odpověděl, že oni nepochopily život.“ (John Lennon)

Třídní učitel

- pedagogický pracovník, který je pověřen k výkonu funkce **ředitelem školy** a zajišťuje **specifické úkoly** vyplývající z jeho **pověření**.
- Pověření je v přímé pravomoci **ředitele školy**.
- Náplň práce třídního učitele je nedílnou součástí **pracovního řádu každé školy**. Je to **výčet činností**, které je povinen třídní učitel vykonávat.

Povinnosti třídního učitele

- Řízení výchovy a vzdělávání ve třídě
- Organizační záležitosti
- Vedení dokumentace
- Materiální oblast
- Bezpečnost a péče o zdraví žáků
- **Garant výchovné práce**

Třídnické hodiny

- zařazení třídnických hodin (pravidelně, nahodile dle zvážení učitele, jako součástí učebního plánu z disponibilní dotace) - **rozhoduje vedení školy**.
- důkladnější poznávání třídy i jednotlivců,
- řešení výchovných situací, otázek a potřeb žáků,
- prostor pro sdílení jako prevenci k včasnému podchycení a vyřešení problémů,
- **NE pouze organizační otázky** typu povinnosti služby, výzdoba třídy, vybírání peněz na divadlo, plánování výletu či jiných akcí školy aj.

Třídní schůzky s rodiči

- spolupráce a partnerská komunikace učitelů a rodičů má **jasně vymezená pravidla**,
- běžně dvakrát, popř. třikrát během školního roku.
- v pravidelném kontaktu s rodiči problémových žáků a průběžně je informovat o situaci.

TŘÍDNÍ UČITEL

VEDENÍ TŘÍDY

2/2017

POCHVALOU MŮŽETE ŽÁKY MOTIVOVAT
ale i odradit

KLÍČOVÉ BODY
adaptačních programů

NASTAVENÍ CÍLŮ
práce se třídou

UČITEL, ŽÁK A DOTYK –
ano, nebo ne?

JAK JSME SE VYPOŘÁDALI
s mobily

SEXUÁLNÍ NÁSILÍ
na dětech

TŘÍDNÍ UČITEL

VEDENÍ TŘÍDY

1/2017

KYBERŠIKANA
českých učitelů

DIAGNOSTICKÁ POMŮCKA
kolektivní kázně

O ČEM
se nemluví

METODIKA
k přechodu na druhý stupeň

SERIÁL
Vedení třídnických hodin

HRY, TECHNIKY A METODIKY
pro práci se třídou

PRÁVNÍ ÚSKALÍ
vedení třídy

Poradenské služby ve školství, kontroly dokumentace škol, metodické materiály pro řízení škol <http://www.janmikac.cz/>

Literatura

- Cangelosi, J. S. (2006). *Strategie řízení třídy: jak získat a udržet spolupráci žáků při výuce*. Praha: Portál.
- Dubec, M. (2007). *Třídnické hodiny*. 1.vyd. Praha: Odyssea.
- Karns, M. (2007). *Jak budovat dobrý vztah mezi učitelem a žákem: zásady osobnostní a sociální výchovy*. Praha: Projekt Odyssea,
- Kasíková, H. a kol.(ed.) (2008). *Třída - návod k použití: komplexní průvodce pro práci s třídním kolektivem*. Praha: Raabe.
- Komenský, J. A. (1958). *Vybrané spisy Jana Amose Komenského*. Sv.1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Podlahová, L. (2004). *První kroky učitele*. Praha: Triton.
- Průcha, J. (2009). *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál,
- Skácelová, L. (2012). *Metodika vedení třídnických hodin*. Praha: Univerzita Karlova & Togga, Elektronická monografie.
- Spousta, V. (1994). *Základní výchovné činnosti třídního učitele*. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta,
- Střelec, S. (ed.). (2002). *Studie z metodiky výchovy*. Brno: Masarykova Univerzita.
- Štoček, M. (2004). *Rukověť třídního učitele základní školy: verze 1.2004*. Nový Bydžov: aTre, v.o.s.